

Baković je bil na praški akademiji učenec Vlaha Bukovca. Učiteljevega vpliva se prav za prav ni nikdar popolnoma otresel, najbrže si tega tudi ni prizadeval. Saj mu gre očitno le za kar mogoče verno podajanje modelov, oblečenih v slikovite dalmatinske ljudske noše, morda celo v glavnem za slikanje teh prelepo pisanih noš samih. Drugih estetskih problemov slikar ne poskuša načenjati. Zato je treba njegovo slikarstvo, ki kaže znake neke hotene starinske ustaljenosti, ocenjati v bistvu le kot narodopisno, vse pohvale vredno prizadevanje. Umetnostno je Bakovićevo močno neosebno slikarsko delo ostalo tesno v sponah Bukovčeve šole, katere pa vzlic krepki in odločni potezi, ki ji ni za malenkostne podrobnosti, ne dosega ne po oblikovni moči ne po barvni izrazitosti. — Značilno je za naše ljubljanske razmere, da je razstavo obiskalo nenavadno mnogo ljudi in da so le-ti dokazali svoje globoko zadovoljstvo z nakupom številnih razstavljenih slik, ki so jim po svoji pripovedni vsebini očitvidno močno ugajale.

K. Dobida.

MAX LIEBERMANN. Z Maksom Liebermannom, ki je dne 8. februarja 1935. umrl v Berlinu, je nemško slikarstvo izgubilo enega najodličnejših, morda celo svojega najvidnejšega predstavitelja. Skoraj šestdeset let je stalo njegovo ime v ospredju nemške oblikujoče umetnosti in ohranilo v vseh izpremembah mode, smeri in umetnostnega vrednotenja svoj blesk in svojo veljavo.

Rodil se je Maks Liebermann leta 1847. v Berlinu kot sin stare in bogate židovske bankirske rodovine. Po prvih studijah v domovini sta na mladega slikarja v Parizu odločilno vplivala Millet in Munkacsy. Še mlad je prišel na Nizozemsko, kjer so ga močno privlačevali stari mojstri in pokrajina. Tam se je sprijateljil z židovskim rojakom Israelsom. Od njega je prejel mnogo pobud, kakor je tudi studij holandskih klasičnih mojstrov močno učinkoval na njegov razvoj, katerega je kasneje Degasov krepki vpliv odločilno oplodil.

Ko je Liebermann pričel delati, je vladala v Nemčiji še romantika. Slikarji so ustvarjali po mračnih delavnicah in slikali po ustaljenih vzorih v zgodovinske noše oblečene modele. Vsa slikarska umetnost je bila odtujena življenju, brez poleta in stika z resničnim svetom. Tu je pričel Liebermann, notranje svoboden tvorec, neodvisen in zmerom sodoben. Njegove prve slike so zbujale pozornost in ogorčenje. Izbiral je modele iz preprostega, vsakdanjega življenja, jih točno in verno obnavljal, brez sleherne anekdotske ali literarne primeši. Sprva je opaziti še vpliv mračnih slikarij Munkacsyjeve smeri, kmalu pa postanejo njegove podobe svetle, blesteče: postal je prvi nemški slikar luči, ozračja. Liebermann je prvi nemški pleinairist, veliki mojster impresionizma.

Važneje pa je, da je ravno on prvi razširil snovni obseg nemškega slikarstva, in to skoraj v nekem socialnem pravcu. Prvi je uvedel v oblikujočo umetnost življenje vsakdanjosti, slikal delavca pri delu, kmeta na polju, opazoval malega človeka brez sentimentalnosti in skušal zajeti vse značilne oblike sodobnega življenja. Njegovi sportni prizori segajo do konca minilega veka.

Izliv njegovega realističnega značaja je objektivnost, s katero je oblikoval, kar je videl. Ta odkritosrčna resničnost se stopnjuje do skoraj neosebnega obnavljanja, kjer ni nič več prostora za čuvstvenost, za človeško sočutje in toplino. Ves vidni svet mu je bil v bistvu zgolj slikarski problem. Njegova dela so prepolna življenjskega napona, v njih je ujeto gibanje in utripanje teles, da se zde portreti živi in da nikdar ne občutiš poze in narejenosti. In pri vsem tem so ti njegovi modeli, čevljar v delavnici, predice in ženske, ki skubejo gosi,

trebijo zelenjavo ali krpajo mreže, pa starci v hiralnici, dekletca v sirotišnici, kmetica s kozama, dečki pri kopanju in jezdec na morski obali v bistvu slovesni, dvignjeni nad vsakdanjost, kakor ožarjeni z odbleskom neke večnostne lepote, ki izhaja iz stroge, neusmiljene resničnosti. Tudi pokrajine so mogočne, vzlic pomanjkanju sleherne sentimentalnosti ali romantike zanimive in privlačne. Mojstrsko podano ozračje ovija slike, daje predmetom telesnost, celoti globino in spaja barve v enoten, trepetajoč in prelivajoč se ton.

Liebermann ni bil le slikar. Njegove risbe in grafični listi kažejo vse odlike pravega mojstra v opazovanju in podajanju. Med njimi so mojstrovine, kjer se ta njegova preprostost, s katero se približa predmetom, dvigne do nadčasne veličine.

Liebermann je bil pa tudi oster in pronicav mislec, ki je napisal o slikarstvu vrsto globoko zasnovanih razprav. O Degasu in Israelsu je izdal celó dvoje knjig. Kot človek praktičnega duha je bil več organizator. Dolga leta je vodil berlinsko Sezession in nazadnje postal celó predsednik akademije umetnosti v Berlinu, dokler ni leta 1933. zapustil tega častnega mesta, ko se je začelo preganjanje Židov.

Umrli je vzlic temu nezlomljen. Čeprav Maks Liebermann ni bil ne velikan ne novotar, ki ruši in gradi — temveč v bistvu le izredno darovit in žilav posredovalec in nadaljevalec, ki je presadil v Nemčijo novo impresionistično umetnost zapada, je ostal do konca kakor utelešeno nasprotje ekspresionizmu. Kot Žid je v hitlerjevski Nemčiji odšel skoraj neopažen, njegovo delo bo pa ostalo kot spomenik močne, visoko nadpoprečne stvariteljske osebnosti.

K. Dobida.

GLOSE

AŠKERČEV PRVI SPOR Z LAVANTINSKIM ORDINARIATOM. Meseca maja 1889 je bil Aškercu, kaplanu v Šmarju pri Jelšah, po naročilu tedanjega lavantinskega škofa Jakoba Maksimilijana Stepischnegga dostavljen tale nemški uradni dopis, ki se nam je ohranil v Levčevi zapuščini:

Nro. 281.

An den Wohlehrwürdigen Priester Herrn Anton Aškerc,

Kaplan

in St. Marc in.

Wie verlautet, wird allgemein angenommen, daß unter dem Pseudonym Gorazd, welcher seit einigen Jahren schon in Ljubljanski zvon verschiedene Gedichte inseriren läßt, ein Priester, und zwar ein Priester der Lavanter Diöcese zu verstehen sei.

In der Lavanter Diöcese und außerhalb derselben hält man, wie es heißt, wieder allgemein dafür, daß unter jenem Gorazd eben Sie zu verstehen seien.

Wenn es sich in der That so verhält, so werden Sie liebevoll, aber auch ernstlich daran erinnert, daß Sie als katholischer Priester nicht mehr etwas schreiben und der Öffentlichkeit übergeben sollen, was irgendwie sei es gegen die katholische Glaubenslehre oder gegen die sonst gewöhnlichen Begriffe vom christlichen Ernst verstoßen, und eben deshalb, wie es schon mehrfach geschehen ist, bei Clerus und Volk Anstoß zu erregen geeignet ist.

Das Ordinariat wurde wiederholt darauf schon aufmerksam gemacht — nicht etwa von antinationaler Seite. Mit der Nationalitätsfrage steht diese Angelegenheit in gar